

Längtan ut

Johan Heltne: *Det finns ingenting att vara rädd för.*
Natur & kultur 2014, 275 s.

Huvudpersonen i Johan Heltnes debutroman är en ung kille i gymnasieåldern, Jonatan, som har vuxit upp inom Livets Ord i Uppsala. I boken får vi följa Jonatans upplevelser i fyra längre kapitel. Först en resa till Israel, sedan en sjukhusvistelse till följd av att han har epilepsi, därefter en tur till en sommarstuga tillsammans med Nina, som han är kär i. Det sista kapitlet ger flera glimtar från hans vardag med församlingen och fotbollslaget, men det handlar också om hur ungdomsledare och pastorer, liksom även hans föräldrar, hantlar ungdomarnas spirande förälskelse.

Johan Heltne har skrivit en bok som är fylld av sinnesintryck och sensuella beskrivningar av känslor och upplevelser. Som om han ville förmedla hela tonårstidens intensiva upptäckt av sexualitetens yttringar, konkret och detaljrikt. Han gör det mot bakgrund av Livets Ords stränga förhållningsorder, där det finns klara regler för vad som är rätt och fel, himmel och helvete.

Boken ger en mörk bild av Livets Ord, men man kan också ana en ambivalens, som

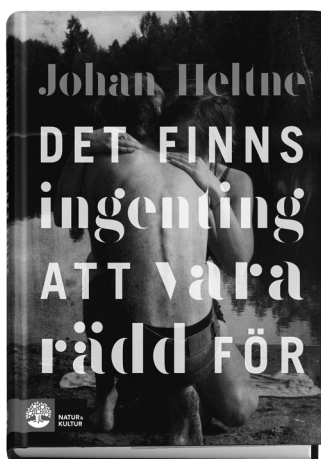
gömmet sig i den bitvis ganska kärleksfullt beskrivna sammanhållningen i Jonatans familj och lojaliteten med rörelsen. Titeln *Det finns ingenting att vara rädd för* är ett citat från någon av pastorerna, men det betyder inte att boken handlar om frimodighet och trygghet. Tvärtom står titeln i bjärt kontrast

till den förljugna stämning som förmedlas från början till slut. I själva verket handlar hela boken om den spänning som uppstår då det inre och det yttre inte går ihop och Jonatan har helt uppenbart en hel del att vara rädd för.

Ty det finns mycket här som en ung människa med aptit på livet kan reagera emot, men inte ett ens om ifrågasättande formuleras mellan bokens pärmar. Annars kan man tycka att det är rimligt att ungdomar i

gymnasieåldern har synpunkter och kritiska tankar kring det som vuxenvärlden har bestämt. Bristen på reflektion och eget självständigt tänkande hos ungdomarna utgör en svag sida i framställningen, den blir helt enkelt inte riktigt trovärdig.

Det finns många exempel och jag ska bara nämna några. Framgångsteologins vurm

för det exemplariska och lyckade har förvanskat kristendomen till oigenkännlighet. Sekterismens makt- och kontrollbehov ger en obehaglig känsloton åt framställningen. Jag reagerar framför allt på församlingens bristande respekt för unga människors integritet, men också på hur det kristna budskapet banaliseras. Är det verkligen så att behovet av att tillhöra en gemenskap är så starkt, att det egna självständiga tänkandet sätts helt ur spel?

Ungdomsförälskelser kan vara komplicerade av många olika skäl och att ha svårbehandlad epilepsi är i sig ett hårt öde. I boken framskyntar att sjukvården ser sektens negativa inflytande som orsak till Jonatans anfall. Någon organisk orsak går tydligen inte att finna. En psykolog får fungera som utsträckt hand, om Jonatan är beredd att titta kritiskt på sina livsomständigheter. Men han vill inte eller kan inte distansera sig från Livets Ord.

Som kontrast till detta längtar man ut och bort till något sundare och friare i synen på livet, sexualiteten och även hur sjukdom ska förstås. Det är lätt att sätta inskränkt religiositet i motsatsförhållande till en sekulär verklighetsbeskrivning. Men jag känner mig manad att gå bortom denna enkla diko-

tomi, därför att vad boken förmedlar på ett övertygande sätt är barns och ungdomars, ja alla människors behov av gemenskap och sammanhang. Det är nog bara så man kan förstå att olika läror och irrläror kan få fäste, fånga så många och dessvärre ibland skapa en just så kvävande miljö, som den Johan Heltne skildrar.

Vissa böcker sparar man gärna, läser om och rekommenderar till andra. Men detta är inte en sådan bok. Stilistiskt är den ojämn, växlar mellan ett korthugget och laddat språk till en mer stillsamt berättande prosa. De två första kapitlen tycks ha bytt plats, då händelserna inte är kronologiska. Det fattas helt enkelt en del bearbetning för att framställningen ska få en sådan kvalitet, att det dramatiska innehållet ska bli en god läs-upplevelse. Jag kan tänka mig att boken är läsvärd för ungdomar, som kanske eggas av Jonatans erotiska upplevelser och kan spegla sig i hans vilsenhet. För min egen del efterlämnar boken framför allt en angelägen fråga: Hur kan man skapa miljöer där kontakten mellan generationer rymmer väsentliga samtal, utbyte av tankar men också ömsesidig respekt, miljöer där det ges plats för religion, men inte på bekostnad av människans frihet?

GUNILLA MARIA OLSSON